

Korszakváltás küszöbén a statisztika és a jövő kutatás

Adatstratégia és innováció

Dr. Valkó Gábor PhD

A 21. században olyan rendszerek vesznek körül bennünket, amelyek egyre összetettebbé válnak. Ez egyrészt gyors, új és hatékony eszközöket és módszereket kíván meg a statisztikai hivataloktól, melyek képesek egyszerűen megragadni az új jelenségeket és az összetett valóságot (digitalizáció, globalizáció, globális demográfiai trendek, multinacionális vállalatok stb.). Másrészt a komplex jelenségekkel párhuzamosan új típusú adatok is megjelennek, amelyek lehetőséget nyújtanak a statisztikák relevanciájának javítására. A fenti folyamatokban a statisztikai hivatalok számára a tudományos élet szereplői természetes szövetségesek, stratégiai partnerek. Az előadás a hivatalos statisztikák előtt álló kihívásokat és az eddig elért eredményeket, valamint a jövő fejlesztési irányait mutatja be.

A felnőttek képesség- és kompetenciamérése (PIAAC) program bemutatása és a program legfrissebb eredményei

Dr. Kelemen Rita PhD

A PIAAC program olyan kulcsfontosságú készségeket vizsgál, amelyekre az egyénnek szüksége van a 21. századi társadalomban való részvételhez. Ezek az alapkészségek – vagyis az olvasási készség, a hétköznapi számolási készség és az adaptív problémamegoldás – azért lényegesek, mert más, magasabb szintű képességek elsajátításának alapjait jelentik. A kompetenciák mérésén túl a PIAAC olyan alapvető demográfiai adatokat is felmér, mint az életkor, a képzettségi szint vagy a megkérdezett személy foglalkozási helyzete. Az előadás a PIAAC projekt tartalmi bemutatása mellett a lakossági adatgyűjtés kutatómódszertani vonatkozására, terepmunkájának sajátosságaira is kitér.

Adattemető vagy adatvezérelt egészségügy: az egészségügyi statisztika perspektívái

Dr. Surján György PhD

Az előadás tárgyalja az adathasznosítási igények és a szenzitív adatok használatának korlátozása között feszülő ellentétet, a divatos hívószavak hangoztatása és a valódi értékteremtő felhasználás közti különbséget. A számítógépek teljesítményének növekedése folytán korábban elképzelhetetlen elemzések gyors elvégzése vált lehetővé, ettől azonban nem vált fölöslegessé a tudományos gondolkodás szigorúsága, a kutató intuíciója és önkritikus bölcsessége. Sőt éppen ezekre van fokozott szükségünk, ha el akarjuk kerülni fejlődésben rejlő csapdákat. Ugyanakkor az elérhetővé vált populációs szintű adatok gondos elemzése olyan evidenciák föltárását teszi valóban lehetővé, amik lényegesen hozzájárulhatnak az életminőség jelentős javulásához.

A szegénység és társadalmi kirekesztődés adatgyűjtési módszere és hatáselemzése, valamint a megújítás irányai

Dr. Ménesi Éva PhD

A szegénység és társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem a társadalomstatisztika egyik kiemelt vizsgálati területe. A jelenlegi hazai gyakorlatunk az Európai Unió által alkalmazott módszertani elvekre épül, annak indikátor rendszerét használja, amely be is épült a hazai kutatói és szakpolitikai használatba.

A körülöttünk gyorsan változó világ, a gazdasági és társadalmi változások megragadásának szándéka és digitalizálódó globális folyamatok kettős kihívás elé állítják a statisztikát. Amely egyrészt az indikátor rendszer folyamatos, módszertani fejlesztése, másrészt az adatgyűjtési eszközök és módszerek átalakítása formájában jelenik meg. Az előadás a jelenlegi adatgyűjtési módszer és a legfrissebb hazai eredmények bemutatása után, az elindult és lehetséges fejlesztéseket mutatja be.

Negyedéves nemzeti számlák és GDP-becslés változó gazdasági környezetben

Dr. Cseh Tímea PhD

A közelmúltban, illetve a jelenben is tapasztalt gazdasági események, a Covid 19-járvány miatt kialakult rendkívüli gazdasági környezet, az értékláncok felborulása, az energiaválság és a fokozódó inflációs nyomás kihívást jelentenek a nemzeti számlák és a GDP becsléseinek folyamatában. A korábbiaknál még fontosabbá vált az eseményekre gyorsan reagáló becslések elkészítése, melyek gyakran az eddigi módszertanok módosítását teszik indokolttá. Az előadás ismerteti a hazai negyedéves nemzeti számlák összeállításának főbb lépéseit, a különböző időpontokban megvalósuló becslések közötti különbségeket, valamint kitér az európai uniós gyakorlat bemutatására.

A világgazdasági koordinációs mechanizmusok különös nehézségei – A globális folyamatok előrejelzésének korlátai

Dr. Magas Antal István, az MTA doktora

A világgazdasági folyamatok előrejelzése az elmúlt három évtizedben alaposan megnehezült. A globális fenntarthatóság szempontjából kívánatos lépésekhez elengedhetetlen, hogy a már jól-rosszul, de működő koordinációs mechanizmusok természetét, valamint korlátait is megértsük. Ehhez kíván az előadás támpontokat nyújtani, amikor a modern piacgazdasági rendszerekről kialakítható ún. „primitív kibernetikus” felfogást adaptálja. Ennek során a globális folyamatokat egy kvázi-világgazdasági rendszerként lehet értelmezni, amelyben, noha jelentős bizonytalansággal, de meghatározhatóak a rendszer működésének inputjai/outputjai, valamint a kívánatos/elvart alapfolyamatai. Ez a sematikus, totál-rendszerkép hasznos támpontokat nyújthat a globális konfliktusok jobb megértéséhez és a konfliktusok racionális és békés rendezéséhez.

Makrotrendek formálódása a globális narratívák tükrében

Dr. Bartha Zoltán PhD

A John Naisbitt által meghonosított megatrend kifejezés olyan társadalmi (emberek közötti kapcsolatokkal megragadható) vagy természeti elmozdulásokat foglal magában, amelyek hosszú (évtizedes) távon, tág földrajzi környezetben (globálisan) és széles spektrumon (több rendszert érintő módon) fejtik ki hatásukat. A megatrendek kétféleképpen hatnak: alakítják a rendszerek működését, így változtatják a kimeneteket; és beszívárognak a stratégiaalkotás folyamatába, így hatással vannak az egyéni vagy közösségi reakciókra. E második hatásmechanizmusnál játszik fontos szerepet a narratíva, amelyik felerősíthet vagy gyengíthet egyes megatrend elgondolásokat. Előadásomban e megatrend narratívák formálódására és dinamikájára térek ki.

A világmódellektől az ENSZ Jövősúcs kezdeményezéséig

Dr. Hideg Éva, az MTA doktora

Az előadás bemutatja és értékeli az ENSZ-nek az emberiség globális jövőjével foglalkozás terén eddig megtett útját. A kezdetekről az 1970-es évek két ENSZ világmódeljét – A világgazdaság jövője; Közös jövőnk – és azok hasznosításának tapasztalatait értékeli, majd az 1990-es években a GEO-módellek, az IPCC-jelentések és az online működő Millennium Project módszertani újításait és azok hasznosításának tapasztalatait foglalja össze. Végül a jelenleg szerveződő ENSZ Jövősúcsnak a globális kormányzásban és a globális előrettekintési jövőkutatás intézményesülésében és elterjesztésében betöltendő szerepével foglalkozik.

A mesterséges intelligencia kihívásai a prediktív modellezés területén

Dr. Kristóf Tamás PhD

Az előadás áttekintést ad a prediktív modellezés területén jelentkező kihívásokról, amelyek a mesterséges intelligencián alapuló előrejelzési módszertanok elterjedéséhez hozzájárultak. Átfogó értékelést nyújt a mesterséges intelligencia eljárások előrejelzési folyamatban történő megjelenéséről, a változószelekció újragondolásáról, a hiperparaméterek modellszelekcióban betöltött szerepéről, az ensemble tanulási algoritmusokról, az átmintázás jelentőségéről, valamint a black box probléma feloldásáról. Javaslatokat fogalmaz meg a mesterséges intelligencián alapuló előrejelzési módszertanok helyes gyakorlati alkalmazására vonatkozóan.

A mesterséges intelligencia indukálta hatások és annak következményei az előrettekintési jövőkutatásban

Dr. Pitlik László PhD

Az előadás fókuszában az a gondolat áll, hogy az előrettekintési jövőkutatás keretében készülő, logikailag lehetségesnek tűnő forgatókönyvekről kijelenthető az, hogy a szakértői/érintetti szinten felvázolásra méltónak vélt lehetőségek nem mindegyike következik majd be a jövőben. A jövőkutatásnak ezért önkritikusan (önreflexíven, önkorlátozó módon) azzal is kell foglalkoznia, hogy vajon milyen együttállások (konzisztencia-alakzatok) szükségesek ahhoz, hogy egy racionálisan létezőnek tűnő szcenárió bekövetkezése maximalizálásra kerülhessen. A MI alkalmazásának körülményei között a konzisztenciavizsgálatok bemutatásra kerülő karakterisztikus jellemzői segíthetik majd mind az emberi szakértők, mind a robotok jövőképének lépésről-lépésre történő önkorlátozását és egymáshoz igazodását.